

Kulttuurien tutkimuksen valintakoe 22.5.2020 klo 14.00–16.00

Ennakkomateriaalit

Lehtola, Veli-Pekka: Sámi histories, colonialism, and Finland, julkaisussa Arctic anthropology Volume 52, Number 2. 2015. Published by University of Wisconsin Press, 22–36.

Hübinette, Tobias: 'Words that Wound': Swedish Whiteness and Its Inability to Accommodate Minority Experiences, teoksessa Kristín Loftsdóttir, Jensen, Lars, toim. (2012): Whiteness and postcolonialism in the Nordic Region: exceptionalism, migrant others and national identities, 43–56. Taylor & Francis.

Ania Loomban teos Colonialism/Postcolonialism, 2. painos 2005 tai 3. painos 2015.

- Luku 1, Situating Colonial and Postcolonial Studies: luetaan alaluvut "Defining the terms: colonialism, imperialism, neo-colonialism, postcolonialism"; "From colonialism to colonial discourse"; "Colonial discourse"
- Luku 2, Colonial and Postcolonial Identities: luetaan alaluku "Constructing racial and cultural difference"

Ohjeet

- Kirjoita vastauksesi erilliseen vastausdokumenttiin. Lataa vastausdokumentti valintakokeen ohjesivulta, jolta latait myös tämän koedokumentin.
- Kirjoita vastauksesi suomeksi tai ruotsiksi. Muilla kielillä kirjoitettuja vastauksia ei huomioida arvostelussa.
- Arvioinnissa kiinnitetään huomiota asiakokonaisuuksien hahmottamiseen, käsitteelliseen täsmällisyyteen, kielellisen ilmaisun selkeyteen ja kykyyn tarkastella alan keskeisiä kysymyksiä. Kokeessa arvioidaan lisäksi kykyäsi soveltaa tietämystäsi alan keskeisistä kysymyksistä annettuun aineistoon.

Pisteyttäminen

Valintakoe pisteytetään asteikolla 0–60.

Osa	Voit saada	Sinut voidaan valita vain, jos saat
1	0–30 pistettä	vähintään 20 pistettä
2	0–30 pistettä	vähintään 20 pistettä
yhteensä	0–60 pistettä	

Mikäli et saa vaadittavaa vähimmäispistemäärää kokeen jostakin osasta, voidaan kokeesi muiden osien vastaukset jättää arvostelematta.

Osat 1 ja 2 perustuvat kokeessa jaettavaan aineistoon:

- Osa 1. Teksti (sivulla 2): Svinhufvud, Leena, 2019. Sormus Lapista. Pirta 1/2019, 33.
- Osa 2. Kuva-aineisto (sivuilla 3–4): Kuvat 1–2. Kara Walkerin teos A Subtlety, or the Marvelous Sugar Baby (2014) (Kuvat: Kari Soinio)

Perehdy huolellisesti aineistoon. Kirjoita vastauksesi selkeästi esseemuodossa käyttäen oikeakielisiä kokonaisvirkeitä, ei luetelmaviivoja. Vastaa molempiin kysymyksiin.

OSA 1. Vastaa tekstiaineiston pohjalta (0–30 pistettä)

Analysoi kolonialismin näkökulmasta, kuinka Leena Svinhufvudin teksti (s. 2) kertoo Lapin sormuksen historiasta. Hyödynnä analyysissäsi Veli-Pekka Lehtolan artikkelia *Sámi Histories, Colonialism, and Finland*, julkaisussa *Arctic Anthropology* Volume 52, Number 2. 2015. Published by University of Wisconsin Press, 22–36.

Vastaustila: 1 sivu (Times New Roman, 12 pt, riviväli 1) eli 500 sanaa.

Tekstiaineisto

KORU KERTOO TARINAN

Teksti Leena Svinhufvud

Sormus Lapista

KALEVALA KORULLA on ollut mallistossaan useita rengassormuksia nimellä 'Lapin sormus' (mallit 1459 ja 1465). Saman tyyppinen Lapista peräisin oleva hopeasormus 1800-luvulta on yksi harvoista Designmuseon kokoelmassa olevista aidoista saamelaisesineistä. Muotoilun näkökulmasta sormus edustaa kiinnostavasti sekä sarjatuotantoa että ainutlaatuista käsityötä. Se on paikallisena käsityötuotteena uniikki, mutta toisaalta samanlaisia sormuksia valmistettiin myyntiin mahdollisesti suuriakin määriä eli se vertautuu designesineisiin.

Vastaavanlaisia sormuksia on käytetty 1700-luvulta lähtien laajalti Suomen, Ruotsin ja Norjan saamelaisalueilla, ja niitä onkin säilynyt lukuisia pohjoismaisissa museoissa. Korut ja muut hopeaesineet olivat nomadista elämäntapaa viettäville saamelaisille mukana liikkuvaa valuuttaa, vaihdon väline. Sormuksella on ollut myös toisenlainen funktio. Silmukasta roikkuvat renkaat kilisevät liikuttaessa, ja äänen on uskottu suojelevan pahalta.

Paikallisten seppien valmistamat korut olivat arvoesineitä, jotka siirtyivät sukupolvelta toiselle, Tyypillisiä saamelaiskulttuurin tuotteita, kuten hopeakoruja, valmistettiin myös Lapin matkailijoille, muistoksi kaukaisesta kohteesta ja vieraaksi koetusta kulttuurista.

Designmuseon kullattua hopeaa oleva rengassormus on melko karkeatekoinen. Helisevien renkaiden lisäksi koristeluna on pintaan tehtyjä kuoppia ja uria. Sormuksessa ei ole leimoja, emmekä tiedä, kuka sormuksen valmisti ja missä. Sen matka museokokoelmaan on kuitenkin varsin jännittävä. Lapin sormus oli yksi esineistä Suomen ensimmäisessä taideteollisuusnäyttelyssä Helsingissä vuonna 1881. Se mainitaan museon ensimmäisessä painetussa kokoelmaluettelossa tuolta samalta vuodelta, inventaarinumerolla D35.

Lapin sormuksen oli näyttelyyn lainannut kreivi Carl Robert Mannerheim (1835—1914), marsalkka Mannerheimin isä. Häneltä oli näyttelyssä muutama muukin saamelaisesine sekä paljon muuta - muun muassa huonekaluja, posliiniesineitä sekä jääkarhunta. Kreivi Mannerheim oli liikemies. Hän oli vastikään mennyt vararikkoon menettäen yrityksensä ja omaisuuttaan ja näyttää siltä, että hän käytti näyttelyä mahdollisuutena myydä perintöesineitä ja omia kokoelmiaan.

Vuoden 1881 näyttelyssä esiteltiin huikea kirjo huonekaluja, taidetta ja antiikkiesineitä, jotka olivat peräisin sekä Suomen alueelta että maailmalta, ja jotka edustivat monia aikakausia tyylejä. Suomen Taideteollisuusyhdistys hankki näyttelystä tämän sormuksen ja koko lailla muutakin esineistöä kokoelmaansa. Yhdistys oli perustanut vuonna 1873 Taideteollisuusmuseon, josta myöhemmin tuli Designmuseo. Toisin kuin nykyään, suomalaisuus tai alkuperäisyys eivät tuolloin olleet museon esinehankintojen valintakriteeri. Opetuskokoelmana toimineeseen museoon hankittiin muista kulttuureista kertovaa esineistöä sekä esimerkkejä ajankohtaisista tuotantomenetelmistä maailmalta.

Mikä sitten oli kreivi Carl Robert Mannerheimin suhde saamen kulttuuriin? Yhdistyksen piirissä toiminut suomenruotsalainen sivistyneistö toi museon kokoelmiin 'hyvää makua' edustavaa esineistöä. 1800-luvun lopun topeliaanisen käsityksen mukaan saamelaiset eivät kuuluneet Suomen kansaan- Tässä mielessä Lapin sormus edusti eksoottista toiseuden kulttuuria. Hopeakoru, joka on mahdollisesti hankittu Lapin matkalla, kertoo siitä, että saamen esinekulttuuria arvostettiin jo tuolloin.

Kirjoittaja on taidehistorioitsija, joka työskentelee Designmuseossa museolehtorina.
PIRTA 1/2019 33

OSA 2. Vastaa kuva-aineiston pohjalta (0–30 pistettä)

Yhdysvaltalainen taitelija Kara Walker toteutti kuvissa (s. 3–4) esitetyn tilateoksen kesällä 2014 New Yorkissa toimintansa lopettaneeseen Domino-sokeritehtaaseen. Suurikokoinen veistos esittää sfinksin tapaan alastonta mustaa naista, jonka ainoa vaatekappale on päähivi. Veistoksen materiaaleja ovat valkea sokeri, muovi ja polystyreeni. Se on noin 23 metriä pitkä ja korkeimmalta kohdaltaan noin 10 metriä korkea. Sokeria käytettiin teoksen valmistamiseen noin 40.000 kiloa. Teosta ympäröivät seinät olivat edelleen sokeritehtaan toiminnan jäljiltä melassin peitossa ja siirappinen tuoksu muotoutui osaksi teosta.

Analysoi teosta valokuvien perusteella rodullistamisen ja kolonialismin käsitteiden avulla.

Vastaustila: 1 sivu (Times New Roman, 12 pt, riviväli 1) eli 500 sanaa.

KUVA-AINEISTO

Kuva 1. Kara Walkerin teos A Subtlety, or the Marvelous Sugar Baby (2014) (Kuva: Kari Soinio)

Kuva 2. Kara Walkerin teos *A Subtlety, or the Marvelous Sugar Baby* (2014) (Kuva: Kari Soinio)

Arviointiperusteet

OSA 1.

1. Analysoi sormusta itseään: deskriptio, funktio (vaihdannan väline, uskonnollinen funktio ym.). – 5 p.
2. Kolonialismin yleinen luonnehdinta, miten liittyy aiheeseen – 5 p.
3. Analyysi saamelaisten asemasta ja saamelaisuuden muodostama historiallinen konteksti suhteessa tähän sormukseen – 5 p.
4. Sormuksen hankintahistoria – Mannerheim, eksotiikka, malli Kalevala-koron sormuksille. Analyysi siitä miksi hankittu, pohdintaa ja analyysiä – 5 p.
5. Kolonialismin sopiminen saamelaisten kohtaloon, ”suostutteleva kolonialismi”, ”suomalainen kolonialismi”, omistussuhteet, kaupankäynti – 5 p.
6. Artikkeleiden vertailu, analyysi, selvyys, loogisuus – 5 p.

OSA 2.

1. Kuva-aihe: sukupuoli/naiskuva, asennon alistuneisuus/palvelijan asema (päähuivi), alastomuus/seksoaalisuus/erotisointi/haavoittuvuus, sfinksin merkitykset (voima, orjatyöllä toteutettu, antiikin ja Egyptin kuvahistoriat, eläin ja ihminen), valokuvassa näkyvien katsojien ja teoksen suhde – 5 p.
2. Ajallisuus: Afrikan, Karibian ja USA:n historia ja nykyisyys, ajallinen kaari ja yhteydet historiaan, nykykulttuuriset ilmiöt – 5 p.

3. Kolonialismi: Euroopan ja muun maailman valtasuhteet; sorto, orjuuden historia; talous, luokkasuhteet ja työ/kapitalismi; postkoloniaalinen keskustelu – 5 p.
4. Materiaalisuus ja tila: sokerin historia ja nykykulttuuriset merkitykset ("siirtomaatavara", ravintoarvo); teoksen nimi ja makeuden vertauskuvalliset sukupuolittuneet merkitykset; valkoinen materiaali mustan naisen esittämisessä; tehdastila, tila vankilana; teoksen koko ja tuoksu/moniaistisuus – 5 p.
5. Rodullistaminen: historia, nykyhetki ja yhteydet kolonialismiin, rodullistaminen ja väkivalta, rodullistaminen prosessina, rasismi ja "rotuopit", rodullistavat stereotyyppiä – 5 p.
6. Analyysin rakenne ja logiikka, käytetyt argumentit sekä kielellinen selkeys ja oikeellisuus – 5 p.